

Ion Indolean

Manual de jurnalism cinematografic

Presă Universitară Clujeană

Ion Indolean

Manual de jurnalism cinematografic

Ion Indolean

MANUAL DE JURNALISM CINEMATOGRAFIC

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2026

Referenți științifici:

Lect. univ. dr. Oana Ivan

Lect. univ. dr. Mihai Gavril Dragolea

ISBN 978-606-37-3016-0

© 2026 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. B.P. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
editura.ubbcluj.ro | libraria.ubbcluj.ro

CUPRINS

INTRODUCERE. De ce (încă) merită să scriem public despre film	7
---	---

I. GENURI DE INFORMARE

1. Știrea	13
2. Sinteza	19
3. Relatarea	25
4. Reportajul	33
<i>Un singur material → trei specii</i> <i>(știre, relatare, reportaj)</i>	35
5. Ancheta	41
6. Interviu	51
7. Portretul	87

II. GENURI DE OPINIE

8. Cronica de film	99
9. Comentariul	115
10. Editorialul	121
<i>Cronica, Comentariul,</i> <i>Editorialul: trei instrumente, trei roluri</i>	129
11. Analiza	135
12. Eseul	153
13. Jurnalul	161

EPILOG. De ce (mai) scriem	173
----------------------------------	-----

INTRODUCERE

De ce (încă) merită să scriem public despre film

Scriu acest manual pentru cei care vor să practice jurnalismul cultural cu focalizare pe cinema. Când am început, acum mai bine de un deceniu, plata era mică sau inexistentă. Nici astăzi nu te îmbogățești din cronici, dar asta nu i-a oprit pe mulți tineri să se instruiască și să scrie bine. Filmul e un mediu care provoacă conversații, modelează gusturi, creează vedete, fixează tendințe și, uneori, legitimează ideologii. În acest peisaj, criticul / jurnalistul cultural are o responsabilitate: să explice, să verifice, să pună ordine în informație și să o ducă la public într-o formă clară și onestă.

La început scriam mult și despre orice, căutându-mi vocea. Mă întrebam de ce o fac și ce perspectivă îmi pot construi; cum poți trăi decent dintr-o meserie care părea pe cale de dispariție. Rubricile de film erau eliminate din print, site-urile generaliste nu mai păstrau poziții dedicate, blogurile proliferau. Internetul democratizase platformele: oricine avea o voce.

În România și în lume, lucrurile au evoluat totuși încurajator. Deși unele proiecte locale s-au stins (FilmSense, Acoperișul de sticlă ș.a.), s-au consolidat platforme vii, cu identitate editorială (de pildă, Films in Frame, Scena9), iar în jurul lor s-au format comunități reale. Remunerația a rămas o problemă, dar s-a revitalizat spațiul dezbaterii: festivaluri, cinecluburi, programe curatoriate, revenirea publicului în sală după pandemie. Criticul s-a adaptat: nu mai are, de regulă, o rubrică fixă într-un singur loc, ci lucrează pe ecosistem – scris, curatoriat, selecție, moderare de discuții, educație.

Am înțeles în timp că munca noastră e și serviciu public. Nu „îndoctrinăm gusturi”, dar deconstruim discursuri, verificăm informații, contextualizăm și filtrăm astfel încât ceea ce ajunge la cititor să fie inteligibil și responsabil. De aceea, manualul de față e gândit practic: nu umple pagini cu teorie, ci oferă schelete de texte, liste de verificare, exerciții scurte

și exemple concrete (din propria mea practică) care se pot folosi direct în atelier sau la curs.

În ultimii ani am lucrat în formule foarte diferite – universitate (UBB, Facultatea de Teatru și Film; Facultatea de Istorie și Filosofie), festivaluri (TIFF, Astra, Comedy Cluj, Zilele Culturale Maghiare), cinecluburi, producție cinematografică, presă culturală (Observator Cultural, Dilema, LiterNet, PressOne), educație privată (Academia Buftea), proiecte conexe (Asociația Mîngea Ovală). Această diversitate m-a învățat două lucruri simple și tari:

1. Informația trebuie filtrată corect: nume, date, funcții, credite, drepturi de imagine, surse.
2. E nevoie să știi când scrii opinie și când te oprești la fapt: cronică, comentariul, editorialul, analiza, jurnalul, eseul sunt genuri de opinie; știrea, sinteza, relatarea, reportajul, ancheta, interviul, portretul sunt genuri de informare. Ambele familii cer rigoare și măsură.

Meseria asta te umple și te seacă, pe rând. Am avut perioade de scris zilnic, cu plăcere aproape compulsivă, dar și momente în care mi-a fost greu să deschid laptopul. Din toate am învățat măsura: cum să-ți temperezi entuziasmul, cum să cauți formularea justă, când să tai.

Îmi place metafora înotului: suntem aruncați în mare, iar contactul inițial cu apa e terifiant; totuși, cu o plută rămâi la suprafață, iar tehnica se rafinează practicând. Mi-ar plăcea ca acest manual să fie, la început, plută. Nu inventez reguli noi – ele există, vechi și testate. Noutatea stă în exemplele lucrate: cronici, interviuri, reportaje din care am decupat lede-uri, „nut graf”-uri, structuri și micro-decizii editoriale, cu adnotări scurte despre de ce aici și cum altfel.

Ce promite manualul (pe scurt)

- Să clarifice rolul jurnalismului cultural azi: adevăr, verificare, reprezentare, independență.
- Să ofere schelete clare pentru genurile uzuale:
 - **informare:** știre, sinteză, relatare, reportaj, anchetă, interviu, portret;
 - **opinie:** cronică de film, comentariu, editorial, analiză, jurnal, eseu.
- Să pună la îndemână checklist-uri (fact-check, permisiuni, etică, transparență AI).
- Să livreze exemple adnotate, ușor de transpus în teme și portofolii.

Cui se adresează

Studentilor și oricui vrea să învețe repede, prin practică ghidată, nu prin aparat teoretic copleșitor. Fiecare capitol are: scop → schelet → exemplu → checklist → exercițiu. În final, propun un portofoliu minim (cronică, interviu, reportaj / anchetă + o adaptare de platformă) și o rubrică simplă de evaluare (Acuratețe, Argument, Reportare, Stil, Etică).

Ce nu este acest manual

Nu e tratat academic și nu încearcă să epuizeze bibliografia. E un ghid de atelier care vrea să te pună la scris, să-ți dea instrumente și să te țină pe linia de plutire până când stilul și rigoarea devin reflex.

În cele din urmă, motivul pentru care scriem rămâne personal. Pentru mine, bucuria unui text dus până la capăt – acel mic „curent electric” de la final – revine iar și iar, la fiecare subiect nou, chiar dacă doar „cu o altă octavă”. Îți doresc același lucru: să găsești unghiul, să verifici bine, să scrii curat și să simți că munca ta își găsește publicul potrivit.

Bibliografie minimală

Bill Kovach, Tom Rosenstiel, *The Elements of Journalism, Revised and Updated 4th Edition: What Newspeople Should Know and the Public Should Expect*, Crown, 2021. Sinteza „elementelor” (adevăr, loialitate față de cetățeni, disciplina verificării, independență etc.) este disponibilă și în prezentarea autorilor. Bun ca bază normativă pentru secțiunea de principii.

Roy Peter Clark, *Writing Tools: 55 Essential Strategies for Every Writer*, Little, Brown, and Co., 2006. Pentru „a face vizibilă” teza și pentru balansul dintre concret și abstract.

Craig Silverman (ed.), *Verification Handbook*, disponibil online: <https://verificationhandbook.com/downloads/verification.handbook.pdf>. Pentru „disciplina verificării” în mediul digital.

Nete N. Kristensen & Unni From (eds.), *Cultural Journalism and Cultural Critique in the Media*, Routledge, 2017. Pentru poziționarea jurnalismului cultural în peisajul media.

Timothy Corrigan, *A Short Guide to Writing About Film*, Pearson, 2012. Ghid practic pentru trecerea de la notițe la eseu critic și pentru tipuri de texte despre film. Îl invocăm în capitolul despre cronică (mai târziu), dar îl menționez aici ca resursă de metodă.

PĂRTEA I

Genuri de informare

Jurnalismul cultural stă în picioare doar dacă are o coloană vertebrală factuală: ce s-a întâmplat, când, unde, cu cine, de ce contează. Înainte să avem opinii, cronici și interpretări, avem teren, verificare, surse, o ordine a lucrurilor și o hartă clară pentru cititor. Partea I adună aceste „unelte reci” – de la știre și sinteză la relatare, reportaj și anchetă, trecând apoi la interviu și portret – și le adaptează la specificul cinematografic: festivaluri, premiere, finanțări, controverse, cariere, ecosisteme (producție-distribuție-public). Aici fixăm diferențele care fac toată miza (știre vs. sinteză; relatare vs. reportaj; reportaj vs. anchetă; interviu vs. portret) și exersăm traseul sănătos: observație → verificare → structură → livrare.

Vom lucra cu exemple reale (inclusiv din propriile mele texte), șabloane minimale și exerciții rapide. Scopul nu e să „bifăm” genuri, ci să construim reflexe: cum citești un comunicat fără să devii PR, cum confirmi o informație, cum ții cronologia curată, cum pui laolaltă martori, date și context într-un text care poate fi citit, citat și contestat. La finalul părții, vei putea produce un portofoliu de informare – însemnări scurte de festival transformate în știri și sinteze, o relatare de zi de festival, un reportaj pe teren și începutul unei anchete –, adică fundația pe care se vor așeza, în Partea a II-a, genurile de opinie.

Volumul este conceput ca un ghid practic pentru cei care vor să scrie public despre film: studenți, tineri jurnaliști culturali, critici aflați la început de drum sau cititori interesați de felul în care cinemaul poate fi observat, înțeles și transmis mai departe.

Structurat în jurul principalelor genuri jurnalistice, cartea pune accent pe rigoare, verificare, structură și claritate. Explicațiile sintetice sunt completate de exemple comentate, checklist-uri și exerciții aplicative, într-o formulă apropiată de logica unui atelier de scriere.

Nu este un tratat teoretic, ci un instrument de lucru: o invitație la scris atent, responsabil și expresiv despre film.

Autorul

ISBN 978-606-37-3016-0